

7. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30 червня 1993 р. № 3341-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>.

8. Lutsenko Yu., Motyl V., Tarasiuk A., Areshonkov V., Diakin Ya., Kamensky D. Globalization of White-Collar Crime: Far and Beyond National Jurisdictions. *CUESTIONES POLÍTICAS*. 2023. № 76. P. 64–75.

9. Tarasiuk A., Prokofieva-Yanchylenko D., Lutsenko Yu., Danylevskyi A., & Makarenko T. Corporate liability and white-collar crime: Comparative review: Responsabilidad de las empresas y delitos de cuello blanco: Revisión comparativa. *Cuestiones Políticas*. 2023. № 41 (78). P. 523–540.

10. The Use of Covert Human Intelligence Sources: Code of Practice. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/covert-human-intelligence-sources-code-of-practice-2022/covert-human-intelligence-sources-revised-code-of-practice-accessible>.

Макаренко Олександр Юрійович,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри правоохоронної
діяльності та поліцейської Криворізького
навчально-наукового інституту Донецького
державного університету внутрішніх справ,
адвокат, партнер Адвокатського об'єднання
«Альфа лекс».

Макаренко Наталія Анатоліївна,
кандидат юридичних наук, доцент, доцент
кафедри цивільного та господарського права
Криворізького навчально-наукового
інституту Донецького державного
університету внутрішніх справ, адвокат,
керуючий партнер Адвокатського
об'єднання «Альфа лекс».

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ ЗЛОЧИНІВ В УКРАЇНІ

Питання кваліфікації діянь за відповідними статтями кримінального кодексу України, завжди гостро стояли на порядку денному [1]. Позиція представників сторони обвинувачення, в переважній більшості випадків не співпадає із позицією сторони захисту.

Разом із тим, не дивлячись що на сьогоднішній день в роботі правоохоронних органів збільшилась кількість злочинів, фактично пов'язаних із збройною агресією проти України, не варто забувати про

економічні злочини, відповідну кваліфікацію, специфіку досудового розслідування та судового розгляду.

Відразу варто зазначити, що надані для участі в науковій конференції тези доповіді є в більшій мірі результатом практичної діяльності авторів як адвокатів, що здійснюють свою діяльність в складі адвокатського об'єднання.

Більша частина нашої практики не є «класично кримінальною», топ-то ми займаємось захистом бізнесу та правовим супроводженням бізнесу.

Але за роки практики, ми звернули увагу, що не дивлячись на окремі зміни як в кримінальному так і кримінально процесуальному законодавстві, підхід правоохоронців до кваліфікації економічних злочинів суттєво не змінився, як і практика звернення до суду з клопотаннями про надання дозволу на здійснення обшуку, обрання запобіжного захисту, накладення арешту на вилучене майно[1].

Так в якості конкретного прикладу, ми можемо привести одну справу за якою ми працюємо з 2021 року, за кваліфікацією за статтями за ч. 5 ст. 27, ч.4 ст. 191, ч. 2 ст. 209 КК України [1].

Здійснюючи правовий захист за вказаною справою, ми виявили вкрай непрофесійний підхід процесуального керівника та слідчого до своїх прямих обов'язків, помилкову кваліфікацію відповідних діянь та маніпуляцією з інформацією відносно строків вчинення відповідних діянь, суми спричинених збитків та іншого.

Вказана справа є достатньо цікавою та неоднозначною, розгляд якої відбувається в Дзержинському районному суді і досі.

Але ми хочемо звернути увагу на один аспект, бажання правоохоронців накласти арешт на майно та рахунки юридичної особи за вказаним провадженням та використати зміни в кримінальному законодавстві що набули чинність вже після строку скоєння ймовірного кримінального правопорушення.

Так у відповідності до п. 1 ч. 1 ст. 96-3 КК України, підставами для застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру є, зокрема, вчинення її уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи будь-якого із кримінальних правопорушень, передбачених у статтях 209 і 306, частинах першій і другій статті 368-3, частинах першій і другій статті 368-4, статтях 369 і 369-2 цього Кодексу[1].

Згідно приміток до ст. 96-3 КК України:

- під уповноваженими особами юридичної особи слід розуміти службових осіб юридичної особи, а також інших осіб, які відповідно до закону, установчих документів юридичної особи чи договору мають право діяти від імені юридичної особи;

- кримінальні правопорушення, передбачені статтями 109, 110, 113, 146, 147, частинами другою - четвертою статті 159-1,

статтями 160, 209, 255, 260, 262, 306, 343, 345, 347, 348, 349, частинами першою і другою статті 368-3, частинами першою і другою статті 368-4, статтями 369, 369-2, 376-379, 386, 436, 437, 438, 442, 444, 447 цього Кодексу, визнаються вчиненими в інтересах юридичної особи, якщо вони призвели до отримання нею неправомірної вигоди або створили умови для отримання такої вигоди, або були спрямовані на ухилення від передбаченої законом відповідальності.

Заходи кримінально-правового характеру, у випадках, передбачених пунктами 1 і 2 частини першої статті 96-3 цього Кодексу, можуть бути застосовані судом до підприємства, установи чи організації, крім державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, організацій, створених ними у встановленому порядку, що повністю утримуються за рахунок відповідно державного чи місцевого бюджетів, фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, а також міжнародних організацій (ч. 1 ст. 96-4 КК України) [1].

Крім того, за правилами ч. 1 ст. 96-6, ст. 96-8 КК України, до юридичних осіб судом можуть бути застосовані такі заходи кримінально-правового характеру: 1) штраф; 2) конфіскація майна; 3) ліквідація. До юридичних осіб штраф та ліквідація можуть застосовуватися лише як основні заходи кримінально-правового характеру, а конфіскація майна - лише як додатковий.

Конфіскація майна полягає у примусовому безоплатному вилученні у власність держави майна юридичної особи і застосовується судом у разі ліквідації юридичної особи згідно з цим Кодексом (ст. 96-8 КК України).

Ліквідація юридичної особи застосовується судом у разі вчинення її уповноваженою особою будь-якого із кримінальних правопорушень, передбачених статтями 109, 110, 113, 146, 147, 160, 209, 255, 258-258-5, 260, 262, 306, 436, 436-1, 437, 438, 442, 444, 447 цього Кодексу (ст. 96-9 КК України) [1].

Разом із тим, прокурор пов'язував ймовірне вчинення нашим клієнтом як службовою особою юридичної особи приватного права, від імені та в інтересах юридичної особи директором якої він є в період з 04.09.2018 р. по 29.11.2018 р., кримінальних правопорушень за ч. 4 ст. 191, ч. 2 ст. 366, ч. 2 ст. 209 КК України, коли діяла редакція КК України: від 28.08.2018 р., від 06.10.2018 р., від 04.11.2018 р., від 10.11.2018 р. Наступна зміна КК України відбулась 01.01.2019 р.

Положення ст. 96-9 КК України у всіх вище перелічених редакціях Кодексу, що були чинними на період, з яким прокурор пов'язує вчинення нашим клієнтом протиправних діянь, а також станом на дату внесення до ЄРДР відповідних відомостей за № 4201904000000214 від 05.04.2019 року, не містили в собі відсилки до

вчинення уповноваженою особою юридичної особи, від імені та в інтересах юридичної особи, злочину (кримінального правопорушення) передбаченого ст. 209 КК України, як підстави застосування до юридичної особи такого заходу кримінально-правового характеру як ліквідація[1].

Отже, конфіскація майна, яка полягає у примусовому безоплатному вилученні у власність держави майна, може бути застосована судом лише у разі ліквідації юридичної особи згідно з КК України, однак, ст. 96-9 КК України, в редакції від 09 квітня 2015 року, яка діяла на момент вчинення кримінальних правопорушень, не передбачала можливості ліквідації юридичної особи у разі вчинення її уповноваженою особою кримінального правопорушення, передбаченого ст. 209 цього Кодексу.

Згідно положень ст. 4 КК України, закон про кримінальну відповідальність набирає чинності через десять днів з дня його офіційного оприлюднення, якщо інше не передбачено самим законом, але не раніше дня його опублікування. Кримінальна протиправність і караність, а також інші кримінально-правові наслідки діяння визначаються законом про кримінальну відповідальність, що діяв на час вчинення цього діяння. Часом вчинення кримінального правопорушення визнається час вчинення особою передбаченої законом про кримінальну відповідальність дії або бездіяльності.

Відповідно до ст. 5 КК України, закон про кримінальну відповідальність, що скасовує кримінальну протиправність діяння, пом'якшує кримінальну відповідальність або іншим чином поліпшує становище особи, має зворотню дію у часі, тобто поширюється на осіб, які вчинили відповідні діяння до набрання таким законом чинності, у тому числі на осіб, які відбувають покарання або відбули покарання, але мають судимість.

Згідно вимог ч. 2 ст. 5 КК України, так як Закон про кримінальну відповідальність, що встановлює кримінальну протиправність діяння, посилює кримінальну відповідальність або іншим чином погіршує становище особи, не має зворотної дії в часі[1].

Відтак очевидним є непрофесійний підхід державного обвинувача до своїх обов'язків та збільшення навантаження на судову гілку влади і безпосередньо слідчих суддів.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]. – 2001. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n10>.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n3790>.